



MARC KLIFMAN

Op een dag is het te laat

VAN STALKING TOT FEMICIDE

De aangrijpende verhalen
achter de krantenkoppen

Lannoo

OPGEDRAGEN AAN MAÏLYS,
GERY, MARIE-JOSÉ, SHARON,
MIREN, MICHIEL EN ILSE

AAN INGRID, EN DE ANDERE
SLACHTOFFERS VAN STALKING
EN HUN FAMILIELEDEN

AAN DE PERSONEN VOOR WIE
HET NOG NIET TE LAAT IS

Het mag niet meer gebeuren	9
HOOFDSTUK 1. Ingrid Vermeiren	13
DE PROBLEMATIEK. Interview Kasia Uzieblo	45
HOOFDSTUK 2. Jasmijn Cappon	55
DE HULPVERLENING. Interview Ines Deprez	103
DE POLITIE. Interview Kristof Normon	111
HOOFDSTUK 3. Sharon Gruwez	119
DE BEHANDELING. Interview Niels Boswinkel	155
HOOFDSTUK 4. Christophe Dutilleux	169
HET PARKET. Dubbelinterview Veerle Cielen & Anne Groenen	189
HOOFDSTUK 5. Ilse Uyttersprot	199
HET BUITENLAND. Interview Alan Underwood	227
HOOFDSTUK 6. René Haring	237
Nawoord	251
Dankwoord	255
Voor wie met vragen achterblijft	257

Het mag niet meer gebeuren

‘Wat met alle vrouwen die gestalkt worden en er alleen voor staan? Wat met alle vrouwen die minder goed omringd zijn dan ik? Wat met alle vrouwen die dit jaar alleen al door hun (ex-)partner zijn vermoord? Het mag niet meer gebeuren. Alstublieft, neem signalen van stalking veel meer onder de loep en minimaliseer niets. Zodat mijn verhaal niet voor niets is geweest.’

Dit zijn de woorden van Ingrid Vermeiren, een Antwerpse moeder van drie dochters. Een vrouw die twee jaar lang op een uiterst hardnekkige en brute manier door haar ex-partner werd gestalkt. Die daarover meermaals aan de alarmbel trok. Die politie en justitie vroeg om haar te beschermen. Tevergeefs. Op een avond werd ze door haar belager met een jachtgeweer opgewacht en kreeg ze van dichtbij twee kogels in haar lichaam.

Ingrid overleefde. Als bij wonder. En zo leerde ik haar toevallig kennen tijdens haar proces. Haar verhaal maakte zoveel indruk op me dat ik me verdiepte in de problematiek rond stalking en de mogelijke gevolgen. Want die gevolgen zijn soms niet te overzien. Hele gezinnen kunnen eronder gebukt gaan. Er kan geweld gepleegd worden. En er kunnen mensen sterven.

Volgens de laatste cijfers stapten in België bijna 40.000 mensen naar de politie om aangifte te doen van (online) stalking of belaging. Al is iedereen het erover eens: dit aantal is slechts het topje van de ijsberg. Bovendien kan stalking in sommige gevallen leiden tot partnergeweld. Ook dat blijft vandaag helaas een onderschat probleem. Nochtans werd partnergeweld meer dan tien jaar geleden al door de Wereldgezondheidsorganisatie bestempeld als een van de belangrijkste gezondheidsproblemen ter wereld. Wereldwijd krijgt zowat een op vier vrouwen – en in mindere mate ook mannen – ermee te maken, en in sommige – gelukkig uitzonderlijke – omstandigheden kan partnergeweld eindigen in partnermoord. Toch slagen we er als maatschappij voorlopig niet in om die problematiek, en die verontrustende cijfers, in te dijken.

Als gerechtsjournalist voor *Het Nieuwsblad* volgde ik de voorbije jaren redelijk wat assisenzaken. Ik hoef – helaas – niet diep in mijn geheugen te graven naar zaken waarin de dood van een vrouw werd voorafgegaan door een patroon van stalking of partnergeweld. In dit boek schets ik enkele van die verhalen aan de hand van gesprekken met slachtoffers, nabestaanden en advocaten. Om duidelijk te maken wat de mogelijke gevolgen van stalking of geweld ten aanzien van slachtoffers en hun familie zijn. Het gaat om soms zeer persoonlijke verhalen, met vreselijke details. Maar alle betrokkenen hebben hun verhaal nagelezen en vinden het belangrijk dat het toch verteld wordt om de ernst van de problematiek aan te tonen.

Tegelijkertijd wil ik meegeven wat er in het hoofd van een stalker, of mogelijks zelfs vrouwenmoordenaar, kan omgaan. Wat drijft een dader? Waarom is stalking soms de voorbode van een ernstiger misdrijf? En wordt er wel voldoende gedaan in ons land om die – soms fatale – gevolgen te vermijden?

Ik ben daarom in gesprek gegaan met specialisten ter zake. Professoren en criminologen. Mensen binnen politie en justitie die gespecialiseerd zijn in intrafamiliaal geweld. Ik ben ook over de grens gaan kijken. In Nederland, om te spreken met een psycholoog die gespecialiseerd is in gerichte dadertherapie voor stalkers. En in het Verenigd Koninkrijk, dat samen met Australië een voorloper is in de strijd tegen stalking, dankzij de Stalking Clinics waar daders worden behandeld en opgevolgd.

Ik hoop jullie in dit boek een genuanceerd antwoord te bieden op een aantal vragen. Moeten we elke stalker als een potentiële vrouwenmoordenaar beschouwen? Hoe kunnen we in de toekomst de soms fatale gevolgen voorkomen? En hoe moeten we omgaan met daders van stalking of partnergeweld?

Voor dat laatste sprak ik ook met een ex-pleger van huiselijk geweld en stalking. Iemand die zelf bijna op het lijstje van ‘vrouwenmoordenaars’ stond, maar zijn leven net op tijd een andere wending gaf.

Als ik iets met dit boek hoop te bereiken, dan is het dat slachtoffers echt als slachtoffers worden beschouwd en dat we als hele maatschappij meer oog hebben voor verontrustende signalen.

‘Door mijn verhaal te doen, hoop ik dat ik ook maar één iemand heb geholpen’, benoemt Ingrid Vermeiren de reden waarom zij aan dit boek wou meewerken. ‘Dat is voor mij het allerbelangrijkste. Eén vrouw, en dan is alles het waard geweest.’

Beschouw deze wens van Ingrid niet als een vorm van tegeltjeswijsheid, of hoe je het ook wilt noemen. Ik ben er als journalist, maar vooral als mens, van overtuigd dat het wel degelijk een verschil kan maken. Dat het voor die ene persoon hierdoor misschien níét die dag te laat zal zijn. Ik hoop dat jullie dat ook vinden.



HOOFDSTUK 1.

INGRID VERMEIREN

*INGRID OVERLEEFDE TWEE KOGELS
VAN HAAR STALKENDE EX*

‘Ik was eerst niet van plan om iets te zeggen. Maar ik heb beslist om het toch te doen. Als wens naar de toekomst. Het is moeilijk uit te leggen welke gruwel ik heb doorstaan. Ik liep over straat, toen hij plots voor me stond met een geweer. Hij schoot. Ik rende gillend weg om verder in elkaar te stuiken. Hij schoot nog eens. Het beeld van hoe hij voor mij kwam staan en dan wegliep, zit nog steeds in mijn hoofd. Ik voelde het warme bloed uit mijn lijf stromen. Toen besepte ik dat ik geraakt was. Ik dacht: ik bloed hier dood op straat. Ik zei: “Ik ga dood, ik kan niet meer ademen.” Ik kon enkel nog wanhopig naar mijn keel grijpen, en hopen dat de omstanders iets konden doen. Vanaf dat moment blokkeerden mijn hersenen alle herinneringen. Van de ambulance herinner ik me niets meer. Maar van mijn coma en mijn overlevingsstrijd, de eerste weken nadien, herinner ik me nog elk detail. Ik doolde helemaal alleen in een totaal vreemde wereld. Constant strijdend om niet dood te gaan. Mijn gevecht duurde eindeloos en het leek hopeloos. Maar telkens als ik doodmoe wou opgeven, bleef ik streng tegen mezelf: “Neen, jij gaat niet dood. Jij blijft bij je kinderen.” Vandaag weet ik hoe de hel eruitziet. Ik moest er los doorgaan om hier te kunnen blijven.’

De aangrijpende tekst van Ingrid Vermeiren na de aanval van haar stalker.

IN DE STERREN GESCHREVEN

Ze is bang dat ze het niet gezegd kan krijgen. Dus schrijft ze alles op. Ze is bang dat ze te emotioneel zal zijn en dat iemand anders dat in haar plaats moet doen. Maar niets daarvan. Op het moment dat zij voor het eerst het woord krijgt – in een kleine, maar bomvolle rechtszaal – komt het er in één ruk uit. Puur. Geen enkele aarzeling. Geen zenuwen. Geen giftige woorden en ook geen stemverheffing. Neen, ze brengt het rustig. Zacht en sereen. Met een duidelijke boodschap: er móét iets veranderen. Voor de vele vrouwen die het, in tegenstelling tot zichzelf, helaas niet meer kunnen navertellen.

Maak kennis met Ingrid Vermeiren. Een bijzondere vrouw. Dat durf ik, met mijn bescheiden mensenkennis, stellig te zeggen. Tot voor kort kende ik haar niet. Kende ik haar verhaal niet. Kende ik haar drie volwassen dochters Sarah, Valérie en Sterre niet. En kende ik ook haar levensgezel James, met zijn fijne Schotse accent, nog niet. Maar ik ben blij dat ik hen leerde kennen. Dat ik, een beetje per toeval, op de tweede rij op een houten bank in die kleine rechtszaal ben beland. Onrechtstreeks dankzij advocaat Davina Simons, die ik op maandag 2 september 2024 aan de telefoon had.

Zo gaat dat als gerechtsjournalist. We bellen veel met strafpleiters, bekende en minder bekende, als deel van onze job. Om informatie in te winnen. Om op de hoogte te blijven van interessante rechtszaken. Of om nieuws te zoeken. Ik vroeg meester Simons of ze nog belangrijke strafzaken in het verschiet had. ‘Ik ben *volle bak* bezig met het pleidooi voor Ingrid Vermeiren’, zei ze. ‘En voor de rest nog zaken?’ vroeg ik. Eerlijk gezegd ging ik er niet op in, omdat ik nog nooit van Ingrid had gehoord. Pas toen ik het telefoontje afsloot, werd ik nieuwsgierig. Wie is die Ingrid Vermeiren? Ik liep terug naar de redactie van *Het Nieuwsblad*, naar mijn vertrouwde bureau en begon snel te googelen. Dat leverde meteen enkele krantenartikelen op. Regiostukken, zoals wij ze op de redactie vaak noemen. Artikelen over incidenten die belangrijk zijn voor de streek waar ze plaatsvinden, maar onvoldoende impactvol waardoor ze de nationale krantenpagina’s vaak niet halen. Soms onterecht.

Man (58) schiet ex-partner (58) neer aan appartement van haar nieuwe partner: 'Haar leven hangt aan een zijden draadje'

Dat is de titel van het eerste artikel dat ik over Ingrid terugvind. Er staat dat ze die bewuste vrijdagavond, in oktober 2023, koelbloedig werd neergeschoten op straat in het Antwerpse Sint-Amands. Door haar ex, zo staat er te lezen, die haar opwachtte met een jachtgeweer.

Mijn interesse begint te groeien. Dag in, dag uit, schrijf ik over misdaadzaken. Waarom heb ik over deze zaak dan nog nooit iets gehoord? Ik besluit verder te googelen.

Schutter stalkte ex-partner al maanden voor hij haar in koelen bloede neerschoot: 'Dit geweld stond in de sterren geschreven'

In het volgende artikel dat ik terugvind, komt advocaat Walter Damen aan het woord. De strafpleiter uit Antwerpen – bekend van grote misdaadzaken en televisieoptredens – was de mentor van advocaat Davina Simons. Samen verdedigen ze Ingrid Vermeiren. Ik blijf vooral hangen bij dat ene zinnetje in die titel dat me mateloos intrigeert. 'Dit stond in de sterren geschreven.' Damen verduidelijkt in het artikel: 'De dader is een man met de mentaliteit: "Als ik haar niet kan hebben, dan niemand."' En het ergste van alles, zo benadrukken de advocaten aan de regionale journalisten: 'We hadden hiervoor al héél vaak gewaarschuwd.' Helaas, tevergeefs blijkbaar. 'De hoeveelste femicide is dit al dit jaar?' maakt advocaat Damen zich nog kwaad in het bewuste artikel. 'In 2022 waren het er 24! Het wordt dringend tijd dat we vrouwen méér gaan beschermen.' Na het lezen van die laatste woorden ben ik meer dan overtuigd. Ik moet naar Mechelen morgen. Naar de correctionele rechtbank, voor de behandeling van de strafzaak van ene Ingrid Vermeiren.

EEN BLONDE DAME MET EEN MOOI GEZIN

Toegegeven, zo vaak kom ik niet in Mechelen. Als geboren en getogen Bruggeling ligt Mechelen – tussen Antwerpen en Brussel – niet bepaald gunstig om er snel heen te bollen. Maar de redactie van *Het Nieuwsblad* ligt aan het Antwerpse Linkeroever en van daaruit is het slechts een twintigtal minuten rijden.

Een paar jaar geleden beklom ik ook die stevige trappen naar de eerste verdieping, om plaats te nemen in die kleine correctionele rechtszaal. Zo zag ik daar toen hoe televisiemaker Bart De Pauw op 25 november 2021 een voorwaardelijke gevangenisstraf kreeg voor belaging en elektronische overlast.

Die belaging werd bewezen geacht tegenover vijf van de dertien vrouwen, voornamelijk uit de televisiewereld, die De Pauw daarvan beschuldigten. Nu goed: het proces van Bart De Pauw hoeven we hier niet te voeren. Daarover is meer dan genoeg inkt gevloeid. Maar het is dus in diezelfde rechtszaal als bij De Pauw, en net als bij hem ook tegenover drie vrouwelijke rechters, dat Ingrid Vermeiren helemaal vooraan rechts mag plaatsnemen op de houten bank, die is bestemd voor de slachtoffers.

Het is een dinsdagmiddag, die 3e september 2024. Een beetje een grijze dag, maar wel kortemouwenweer. Ik trek erheen zonder veel verwachtingen. Diezelfde dag vindt er in de Mechelse politierechtbank namelijk een belangrijk proces plaats dat de volgende dag ongetwijfeld de voorpagina's van de kranten zal beheersen. De politierechter moet zich buigen over een dodelijk ongeval in Koningshooikt waarbij een bestuurder na een huwelijksfeest dronken en aan veel te hoge snelheid crashte. Hij overleefde dat, het bevriende koppel dat in zijn wagen zat niet. Hun jonge kinderen zullen nu noodgedwongen door hun opa en oma worden opgevoed. Hartverscheurend gewoon. De pers – van alle televisiezenders en kranten – zit die dinsdag daarom bijna voltallig in de politierechtbank en niet in de correctionele.

Ergens vind ik dat een fijne gedachte. Laat mij maar het proces van die Ingrid alleen, in alle rust, volgen. Niets te verliezen en zonder veel druk. Ook al hoop je als gerechtsjournalist toch op een straf verhaal dat je daarna – want zo werkt het natuurlijk ook wel in onze stiel – als eerste en enige in primeur kan brengen.

Maar goed: ik heb geen flauw idee wat er die middag zal volgen, of hoe Ingrid Vermeiren er ook maar uitziet. Ik probeer het me op voorhand in te beelden. Wellicht is deze vrouw zwaargehavend. In de krantenartikelen las ik over een vrouw die een jaar eerder nog voor haar leven vocht nadat ze met twee kogels werd neergeschoten. Een vrouw die zweefde tussen leven en dood. Een vrouw die zo zwaar werd toegetakeld dat ik het bijzonder vind dat zij überhaupt al in staat is om een jaar later een strafproces bij te wonen.

Als ik die middag aankom in de rechtbank, is dat gelijktijdig met een blonde vrouw en haar partner, vergezeld door twee volwassen dochters. Mooie mensen, bedenk ik. Een schoon gezin. Ik vraag me af om welke reden zij een gezinsuitstapje naar de rechtbank in Mechelen maken en knabbel het laatste stukje van mijn belegde broodje weg. Groot is mijn verwondering als ik een halfuur later advocaten Walter Damen en Davina Simons naar die blonde vrouw in kwestie zie stappen en ze elkaar vriendelijk de hand schudden. Die blonde vrouw is dus Ingrid Vermeiren, besef ik. Ik schatte haar een jaar of vijftig. Ze blijkt uiteindelijk 59 jaar, een compliment van bijna tien jaar.

Ik zie haar voorzichtig, maar ook een tikkeltje nerveus, glimlachen. En stel vast dat ze naar de klok kijkt. Het is 13.30 uur. Het uur waarop haar zaak op de rol van de griffier juridisch gekwalificeerd staat als poging tot moord. De deurwachter roept Ingrid Vermeiren en haar gezin de rechtszaal binnen. Ik volg en neem plaats, net achter haar advocaten. Met mijn laptop op m'n schoot om notities te nemen. Maar ik zie vooral de zaal vollopen met andere familieleden, dichte vrienden en een heleboel collega's van Ingrid. Zij werkte blijkbaar bij Studio 100, zo hoor ik bij de start van de rechtszaak. Een belangrijke functie, benadrukken haar advocaten. Want als *licence manager* was Ingrid Vermeiren verantwoordelijk voor de belangrijkste licenties van het grote productiebedrijf. Een job die ze zo graag deed, klinkt het.

Ik kijk achter me en besef ineens dat Hans Bourlon – een van de belangrijkste televisieproducenten van het land en baas van Studio 100 – vlak achter me zit. De zitting gaat nu echt van start. Op dat moment weet ik: dit wordt allesbehalve een doorsnee proces.